

Posamezne številke Trstu in okolici po 20 cent. — Oglasi se računajo v širokosti ene kolone (72 mm.). — Oglasi trgovcev in obrtnikov mm po 40 cent. esmirnice zahvale, poslanice in vabila po L. 1., oglasi denarnih zavodov mm po L. 2. — Mali oglasi po 20 cent. beseda, najmanj pa L. 2. — Oglasi, naročila in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Eridnosti, v Trstu, ulica ev. Franciškova Aulackega št. 20, I. nadstropje. — Telefon uredništva v Trstu 11-57.

Cuno odstopi?

Cuno odstopi?
PARIZ, 11. «L'Echo de Paris» in «Petit Parisien» objavljata brzojavko iz Berlina, ki pravi, da bo kancelar Cuno v najkrajšem času odstopil.

Ogrska
Burna seja mladžarske zbornice — Posla
nec Friedrich očita ministrom, da so pod
kupljeni od bank

BUDIMPESTA, 10. Na današnji seji zbornice je poslanec Friedrich Preitner tajno listino, katero mu je bil zaupal pravosodni minister in iz katere je razvidno da so nekateri ministri dobili od raznih bank ob priliki emisije novih delnic mnogo delnic zastonj. Tudi minister notranjih stvari Rakovski da je bil zapleten v te aferi.

Rakovski se je odločno branil proti očitkom, poudarjajoč, da je izročil upravo svojega premoženja svojemku bratu, ki ima pa pravico sklepati povsem korektno trgovske posle.

Na predlog ministrskega predsednika Bethlena, ki je dejal, da ni dostojno sodelovati s takimi sredstvi proti vladi, je bil odklonjen predlog, da se razpravlja o vprašanju.

Ma ententa in Madžarska
DUNAJ, 10. Še pred sestankom konferen-
rence v Sinaji so listi javili senzacionalno
vest: Voditelj »Probujenih Madžarov«
slavac Goembes je prsil za pomoč proti
sedanji madžarski vladi — Jugoslavijo.
Objubil je baje, da bo njegova vlada pos-
tovala in izvrševala mirovne pogodbe, na-
redila konec iredentističnemu gibanju in
sploh vse za ustrežitev čim boljših odnos-
šajev z Jugoslavijo. Obenem se je javil
tedaj, da je jugoslovenski minister vnapi-
stvari Nincič odklonil vtikanje v čist
notranje madžarske zadeve, tem bolj ke-
je bilo vse dosedanje delovanje »Probu-
jenih Madžarov« v direktnem nasprotstvu
temi obljubami.

Ta čin ministra Ninčiča je, kakor javljajo sedaj listi, naredil zelo dober vtisk na madžarsko vlado, ki baje dela na to, da bi se približala Mali ententi. Govori se tudi predstojećem sestanku med čehoslovaskim ministrom vnanjih stvari Benešem in grofom Bethlenom.

«Achtuhrblatt» javlja, da se bodo vršili
decembra na Dunaju pogajanja med Mal
entento in Madžarsko inozemsko posojilo

Avstrija

Vprašanje Južne železnice

DUNAJ, 11. Upravni svet Južne železnice je imel včeraj plenarno sejo. Zastopnik belgrajske vlade je bil pooblaščen izjaviti, da se na temelju sklepa ministrskega sveta potom kraljevega ukaza odobri Rimu sklenjeni dogovor o Južni železnici. Tudi Italija odobri ta dogovor potom kraljevega ukaza. Po sestanek iz Budimpešte

njevega ukaza. Po poročilih iz Budimpešte prične pridojiti teden narodna skupščina razpravo o Južni železnici. Z gotovostjo je računati na sprejem dogovora od strani madžarske skupščine. Na intervencijo Italije pri dr. Pimmermanu je pričakovati, da se tudi izravnavajo gotove difference in da bo avstrijski parlament v kratkem sprejel dogovor.

Na seji upravnega sveta Južne železnice je bilo tudi konstatirano, da je jugoslovanska vlada storila vse potrebno, da prevzame s 1. oktobra proge Južne železnice v svojo državno režijo. Do 1. januarja 1923. morajo biti od merodajnih in interesiranih držav dohodov odobren.

Grška

Ħudi izgredi v Solunu — Pred proti-revolucijo?

ATENE, 10. Vsled pomanjkanja živil s je začelo po vsej Grčiji, kakor se javlja

silno nevrno gibanje, ki je iskorisčaja
pristaši bivše vladavine za svoje namene.
Veliko nezadovoljstvo je zavladalo tudi
med vojaštvom. V Solunu, kjer je baje se
dež protirevolucionarcev, so ljudske množice
žice vdrle v borzno palačo. Policija je
vzpostavila red z veliko težavo.

Španska
Vprašanje Maroka pred ministrskim svetom
MADRID, 11. Razprave o maroškem vprašanju v ministrskem svetu so končale

Nato je kralj sprejel ministrskega predsednika, ministre za vojno, mornarico ter zunanje zadeve, visokega komisarja z Marok in poveljnika glavnega stana generala Weyler-ja.

Srečni gostje
LONGPEACH, 10. K obali je priplaval nad 200 zabojev raznih likerjev; ko so jih zapazili gostje neke bližnje gostilne, so planili nad nje ter si jih v hudem pretepu porazdelili med seboj. Likerje so hoteli bržkone tihotapci spraviti v Ameriko na

Harding pokopan na zelo priprost način
MARION, 11. Zemeljski ostanki predsednika Hardinga so bili položeni k večni mu počitku brez vsake svečanosti v pri-
rodni grobiščni jami, vzdolž ceste, ki vodi proti bližnjim pri-

sočnosti samo sorodnikov, ter bližnjih prijateljev,

Pismo iz Jugoslavije

Ljubljana, 9. avgusta 1923.

Bog svojih ne zapusti! Tako sem se tolažil, ko sem prejšnji teden premišljeval, o čem da vam bom poročal v teh pasjih dnevih vročine, ko počiva vse politično delo in ko je vsakdo vesel, če se more spraviti v kak hladen kotiček. Pa k sreči je prišel ljubljanski kongresni teden in rešen sem vseh skrbi. Da pričnem najprej z novinarskim kongresom!

Verna slika Jugoslavije je bil novinarski kongres in sicer tako točna, da je bil podoban majhnemu jugoslovenskemu parlamentu. V tem oziru si zastopniki javnega mnenja upravičili vse nade. V bratski slogi so se pripravili za vsako malenkost in naravnost klasično so dokazali resničnost pregovorov, da kolikor glav toliko misli. Če bi naš narodni nasprotnik, bi jih bil najbrže prav vesel, ker bi mu neorganiziranost našega javnega mnenja dovoljevala sklepati o slabosti naše odporne sile.

Vseeno pa bi bilo to njegovo veselje napadeno in zgrešeno. Res je sicer bila zunanja slika novinarskega kongresa zelo nerazveseljena. Toda kdor je posegel kongresu na dno, ta je prišel vendarle do drugih zaključkov. Kakor vsa Jugoslavija tako so mladi tudi njeni novinarji. Zato se razburjajo pri vsaki priliki, zato jim je prepričanje skorajda princip. Toda med njimi so tudi veterani nacionalnega dela, ki so bistveno pripomogli k temu, da je postal jugoslovenski narod svoboden, da je suveren na svoji zemlji. In ti veterani, ta garda je tista sila, ki pomirjevalno vpliva tudi na največje vročevrve in ki je dosegla, da je bil vsak predlog hitro rešen, ko je prišel v sejo delegatov sekcij in nato gladko usvojen, od plenuma kongresa.

Tihi in malobesedni, toda neomajni so ti veterani nacionalnega dela; zato izginejo, kadar obvladuje prepričanje, zato so zopet na mestu, ko je treba zastaviti z delom. Oni pa so tudi tisti, ki vedno opominjajo na skupni cilj in ki slede nacionalnemu idealu tudi v najtežjih prilikah.

Govoril sem s častivrednim hrvaškim novinarjem, ki je osivel v nacionalnem boju in ki deluje danes v čisto radičevskem kraju. Ko sem ga vprašal, kateri stranki da pripada in kakšno je njegovo mnenje glede ureditve naših notranjih sporov, je pokazal na sokolski znak, ki ga je nosil in dejal: «To je moj odgovor!» Potem mi je pripovedoval, kakšne boje je moral prenesti, da je dosegel da se v njegovem, sicer vsekori radičevskem kraju ni izvedla celotna Sokola, pa čeprav so sili k temu radičevci in zajedničarji, pa čeprav jim je pridno pomagala vlada z raznimi svojimi sekaturami. Se je zmagala na strani idealistov!

In teh je med novinarji dosti, pa čeprav bi mogel človek vsled strastne pisave naših časopisov misliti, da so novinarji samo se strankarji. Popolnoma zgrešeno! Manjka jim le umernosti in obzirnosti in to je ves njihov greh. Toda še ta greh jim je končno le v čast, kar dokazuje, da je v njih krepka sila. Ravno vsled tega pa je dvakrat škoda, da je manjkalo na kongresu precej starejših novinarjev in da je bilo zlasti boljše belgajsko časopisje slabo zastopano. (Tako je bila ugledna belgajška «Politika» sploh brez zastopnika.) Posebno slabo pa je bilo to tudi vsled tega, ker so bile baš belgajске razmere glaven vzrok vseh prepričkov. Kakor so bili ti preprički neuporabni, tako so bili končno potrebni. Ni preje mogoča konsolidacija našega tiska, dokler se Belgrad ne reorientira iz svojega ozkega lokalnega, v široko jugoslovensko stališče. Kdo bi se čudil, če ne gre tako stvar brez prepričkov in kdo bi se končno tudi čudil, če je bistvo stvari v prvih prelih še prikrito. Pa še eno dobro je imel novinarski kongres. Zopet je seznanil med seboj novinarje, zopet nas je vse zbližal, in potreba zedinjenja, nezmisljenost amputacije je postala zopet jasnejša.

Tako je bil kljub vsem prepričkom novinarski kongres pozitiven in upravičeno smemo upati, da bo novi odbor, s svojim kompromisnim stališčem (predsednik je v Zagrebu, centrala pa v Belgradu) v stanju, da pripravi tla za še bolj pozitiven kongres drugo leto.

V vsakem oziru pa smemo biti zadovoljni s kongresom jugoslovenskega učitelstva. Glasno in odločno se je izjavila na tem kongresu armada 11.000 učiteljev za nacionalno misel in, kar je glavno, za organizirano delo med narodom. Učiteljski kongres je dokazal, da je naše učiteljstvo na višji svoji naloge. Šolski pouk bodi enoten, šola neodvisna od vseh nepoklicanih vplivov, prednabrazba učitelstva temeljita, gmočna plat učitelstvu zasigurana, da bo učiteljstvo čisto v službi naroda in narodno obrambnega dela. To so bile glavne zahteve učiteljskega kongresa, ki pričajo, da imamo dobro učiteljstvo in da nam je zato zasigurana tudi dobra mladina. S tem pa je naš napredek gotov.

Sicer pa se naš napredek vrši stalno in niti ne v tako majhni meri. Ravno te dni je bil objavljen komuniké ministra Vukičevića o stanju našega poštnege prometa. Samo par števk. Leta 1919 je znašal naš poštni notranji in zunanji poštni promet 21 milijonov 178 tisoč 927 navadnih in preporočnih pism. Leta 1920 je to število naraslo že na 86 milijonov 144 tisoč 653. Leta 1921 pa je bilo samo v notranjem prometu oddanih 164.069.500 navadnih in preporočnih pism, v zunanjem prometu pa 75.283.608 pism. Leta 1922 je to število ševedba znatno naraslo.

Evo še nekoliko števk, da se vidi... zapostavljanje pokrajin izven stare Srbije; Na en kvadratni kilometer je prišlo brzojavnih žic: v Srbiji 156 m, v Crni gori 186 m, Vojvodini 361, Bosni 164, Sloveniji 297, Hrvatski 329, in v Dalmaciji 379 metrov. Telefonskih žic je prišlo na en kilometer v Srbiji 186 m, Crni gori 77, Vojvodini 662,

Bosni 144, Hrvatski 346, Sloveniji 245 in v Dalmaciji 130 metrov. Te številke povedo končno vse.

Bil bi nedosleden, če se ne bi spomnil še gospoda Radića, o katerem sicer danes pišejo, da je pobegnil. Ne morem v to prav verovati, ker se mi zdi, da se gospod Radić svoje vloge še ni naveličal, vsaj so hrvatski kmetje še vedno tako darežljivi kakor so bili in mesto predsednika seljačke republike nese še vedno toliko kakor pa mesto predsednika belgajске vlade, da govorim z gospo Mařenko Radić, Pač pa verujem, da postaja marsikaka stvar za gospoda Radića neprijetna, zlasti pa odkritja njegovih bivših pristašev. Tako prinaša da-

Centrifugalne sile v Nemčiji

Nemci so napravili usodno napako, da so s svojo odvečajočo politiko v odškodninskem vprašanju dali Francozom priloznost, da so ti zasedli Porurje. Sedem mesecev traja okupacija onih dežel, ki predstavljajo glavni vir nemškega bogastva in glavni vir za vzpostavlo Nemčije. Danes, po sedmih mesecih francoske zasedbe, se more mirno trdit, da so Nemci strahno zavolili. Kratkovidna politika trmasti in malo razsodnih nemških državnikov je oropala Nemčijo skoraj vseh bogatih virov podzemeljskih zakladov in niti od daleč se Francozom ne sanja, da bi dali iz rok dragoceni zastavni predmet.

Vsled pasivnega odpora je izkoriščanje rudnikov in premogovnikov v Porurju za sedaj še razmeroma jako majhno, toda nihče ne more z gotovostjo trdit, da se danes položaj in sedanjí odpor delavstva trajno vzdrži. Francozi računajo na čas, zato se jim prav nič ne mudi začeti s pogajanjí in se ne puste izvabiti iz svojih trdnih postojank še s takimi grožnjami in prošnjami iz Londona. Francozi ne upajo zato, da bodo zlomili odpor Berlina in nato tudi pasivno rezistenco, ampak sploh ne mislijo iti iz Pohurja, dokler se ne posreči v eni ali drugi obliki odtrgati Porenje od Nemčije. Separatistično gibanje porenških Nemcev je v zadnjem času zavzelo že opasen obseg in kar ni, to še lahko pride; zakaj položaj porenškega prebivalstva je vsak dan hujši.

Predno pa govorimo dalje o tem separatističnem gibanju, pogledimo si, kaj bi izgubila Nemčija, ako bi se zares ustanovila Porenška republika.

Zasedbo Düsseldorfa, Duisburga in Ruhrorta imajo Francozi ključ ruhrske kotline v rokah. To so središča ogromnih podjetij, ki jih vodijo nekateri veleindustrijski magnati. Ti industrijski magnati so pravzaprav neomejeni gospodarji nad vsem ozemljem. Oni tvorijo pravo oligarhijo, ki temelji na gospodarskih in socialnih organizacijah in morejo iti tudi preko države, z drugimi besedami, oni so tudi dejanski politični gospodarji tega bogatega ozemlja, na katerem prebivajo milijoni prebivalstva.

Zivljenje Nemčije je danes odvisno od železa in premoga. Po izgubi saarskega ozemlja in poljskega dela Zgornje Slezije pride v poštev v resnici samo še ruhrska kotlina. Od 145 milijonov ton premoga, ki ga Nemčija na leto izkoplje, pride 115 milijonov ton na Poruhrje. Železa pridelava 11 milijonov ton od tega se pridelava v Porurju 9 milijonov ton. In vse to je v rokah kakih deset industrijskih magnatov, med katerimi naj omenimo sledeče: Stinnes, Krupp, Thyssen. Razume se, da so ti podjetniki direktno prizadeali po okupaciji in da more Francija uspešno voditi boj proti njim. Zato ni tako prazna domneva, da se bodo ti gospodje v skrajnem slučaju udali v francoske zahteve.

Poleg tega so Francozi v posesti velikih plavžev in izvrstno urejenih porenških in porurskih priistanšč, ki služijo za prevažanje rednin in so torej tudi ostali plavži v Nemčiji odvisni od delovanja teh priistanšč. Z drugimi besedami, Francozi zamo-rejo, kadarkoli bi se jim zljubilo, ustaviti one nemške industrije, ki dobivajo napol izdelane surovine iz Porurja.

Iz povedanega je razvidno prvič, kakšnega življenjskega pomena je Pohurje za Nemčijo in drugič, kakšno dragoceno izsiljevalno sredstvo imajo Francozi s Poruhrjem v svojih rokah. Ker pa je zasedba Francozov začasna, t. j. trajala bo, ali bi imela trajati le do tedaj, da izpolnijo Nemci svoje obveznosti napram Franciji, je razumljivo, da skušajo Francozi sedanje stanje trajno vzdržati. In v to svrhu bi bilo najprimernejše sredstvo ustanovitev samostojne Porenške republike, ki bi bila pod stalnim «protektoratom» Francije. Izvajanje tega protektorata je Franciji že po versajlski pogodbi zajamčeno za dolgo dobo let. Ta začasni protektorat bi se izpremenil v trajnega. Francija ne bi sicer anektirala tega ozemlja, pač pa bi ga gospodarsko popolnoma obvladala, s tem pa bi bila Porenška republika tudi politično orodje Francije.

Veleizdajniški proces proti Fuchsu in drugim, ki se je pred kratkim končal v Monakovem, nam dokazuje, da je Francija na delu, da razkosa Nemčijo.

Morda niso prazni očitki, da jemlje Francija marke nemškimi bankami samo za to, da more z borznimi potezami uničevati nemško valuto in tako povečati zmedo v Nemčiji in oslabiliti nje odpor.

Dvoboj med Londonom in Parizom se dozdnevno vrši za višino in način odplačevanja vojne odškodnine. Francija se potom svojih državnikov drži vedno tega vprašanja in zavrača očitke in trditve nasprotnikov, trdeč da nima namena prisvojiti si Porenje. Na zunaj je to res. Ni misliti, da bi si Francija upala še javno zasledovati razkovanje Nemčije, vendar pa je dokazano, da podpira skrivaj separatistične težnje posameznih nemških pokrajin.

Posebno velja to glede bodoče porenške republike. Če se bodo stvari razvijale v se-

našnji «Slovenski Narod» prav zanimiv članek g. Nováčana o Radičevem republikanstvu. Ko je bil namreč dr. Nováčan zadnjič pri Radiću, mu je dejal ta sledeče: «Znaš, Nováčane, mi čemo se možda republikanstvu odreči, ali Beograd mora to skupno platiti!... T. nismo mi toliko Hrvatska republikanska stranka, več smo za pravo Hrvatska Radičeva seljačka stranka i možemo svaki čas, da se opet tako nazovemo, ustreba li nam!»

Prebrisanost Radića je sicer velika, ampak tudi Jugoslavija ni več zaplankan svet, da bi žongliranje z gesli zmagalo i prevdarnost i resnost.

O. P.

dani smeri, je skoraj gotovo, da pride do ustanovitve porenške republike. Preteklost tega ozemlja nas uči, da je Prusija nasilno anektirala te kraje in da ni bila nikdar popularna pri porenškem prebivalstvu. Ta bogata pokrajina se je morala zaradi osebnega pruskega imperializma že dvakrat izpostaviti nevarnosti in škodi sovražne invazije.

Ze leta 1918. in 1919. ob času premirja so prišlo do izraza težnje porenških separatistov, ki jih vodi doktor Dorten. V tistem času ni bil doktor Dorten tako poznan, kot je danes in za to ni našel odmeva pri Francozih. Doktor Dorten se je tedaj predstavil francoskemu generalu Manginu, ki je tedaj poveljeval v Moguncu, ter ga prosil za njegovo podporo. Toda francoski general ga je hladno sprejel, ker ni poznal razmer. Dorten se je obrnil tudi do angleškega in belgijskega poveljnika, toda tu je našel še manj razumevanja. Tedaj so Porenški zahtevali avtonomijo v okvirju rajha. In porenška republika je bila proglašena pred podpisom versajlske pogodbe.

Pred kratkim se je vršil v Koblenzu velik shod porenških republikancev, katerega so se udeležili tudi delavci. Sprejet je bil dnevni red, s katerim se izraža volja porenškega prebivalstva, da otrese pruski jarem. Najvažnejše točke te resolucije se glase: «Priznavamo se za državljane Porenške republike, ki smo jo svečano proglasili v Kölnu 1. februarja 1915. in ki hočemo, da se takoj ustanovi kot edino sredstvo, da pridemo iz tega neznoškega položaja. Porenška republika naj odpre pot k spravi in miru. Brez porenške republike ni mogoče rešiti odškodninskega vprašanja. Obsojamo berlinsko politiko, ki hujska k maščevanju in pogreza prebivalstvo v

Z Italijo proti Avstriji

Slike iz borbe Jugoslovanov na italijanski fronti proti Avstriji.

(Prip. ur. Gospod profesor dr. Ljudevit Pivko, slavní vodja proslulih carzanskih zarotnikov, nam je poslal več slik, ki se bavijo z njegovim hrabrim podjetjem in z junaki borbo Jugoslovenov in Čehov v vrstah italijanske vojske. Slike, pisane z večim, spretnim peresom književnika, se po vsebini in obliki razlikujejo od običajne vojne literature in bodo gotovo naletele na splošno zanimanje. Ob enem pa bodo mal doprinos k poglavju o našem «avstrijantstvu».)

Pismo v Vicenzo.

Meseca novembra 1916. je prišel naš bosenski (V. b. h.) v sektor Caverne med Salubijem in Frattonijem ob potoku Masu nedaleč od Borgia v Suganski dolini.

V tej dobi sem imel med slovanskimi oficirji in v jugoslovenskem moštvu še skupino zarotnikov. Skupina je rasla in širila smo se tudi po sosednih sektorjih.

Izdeloval sem načrt, kako bi s pomočjo Italijanov občutno osvajali avstrijsko fronto. V Italiji smo videli vojno silo, ki stoji v borbi zoper Avstrijo in tej vojni silo hočemo brezobzirno pomagati. Čim prej bo razbita Avstrija, tem prej dosežemo izpolnitev svojih narodnih idealov. Svoj smoter dosežemo najbolje in najtežjeje, ako ne pridemo v Italijo kot ubežniki, temveč ako ostanemo na fronti in pomoremo v ugodnem trenutku nasprotnikom Avstrije, — v svojem položaju Italiji, ki ji lahko ogromno koristimo. Kot ubežniki ji ne moremo koristiti, saj ne more nihče trdit, da bi bil odhod 50 ljudi občutna slabitev avstrijske vojske sile.

Poizkus, da dobimo zvezo iz Caverne v Samone pri Strignu, se nam je 10. januarja 1917. zaradi previsokega snega ponesrečil.

Spomladi 1917. so porinili bataljon iz Caverne v južni sosedni osek Val Sugana.

Izprememba nam je dobrodošla, ker se nam zdi, da je carzanski osek kakor ustvarjen za nas.

Tekom maja in junija pripravljamo gradivo, s katerim se hočemo predstaviti Italiji. Po posredovanju prijatelja — nemškega oficirja pri komandi 11. armade v Levicu sem dobil 1 izvod rezervatnega vojnega razporeda vseh trup 11. armade in ostalih tirolskih komand. Nemški prijatelj seveda ne sluti, v kakšne svrhe hočem porabiti to gradivo, in mi pošila akte samo zato, ker ve, da se zanimam za organizacijo vojske.

Moji oficirji in podoficirji mi pomagajo risati skice in načrte.

Prvotno je bil določeno korporal Cvijo Djurić, ki je brez dvoma najodločnejši podoficir, govori samo erbohrvatski jezik, kar je velik nedostatek z ozirom na misel, da v Italiji morebiti ne bodo imeli pri rokah tolmacha za erbohrvaščino. Tolmačev za nemški jezik imam menda dovolj. — Djurić uvideva potrebo. Oprostili smo ga naloge in jo poverili podnaredniku Karlu Mlejniku, ki ga Bosnjaki zovejo Milinarić.

Mlejnika sem odgojil v četi iz skromnega in tihega redova v odločnega dečka. Nikdar ne govori mnogo, a ima več lepih lastnosti: odkritosrčen je in pošten in svojega oficirja se oklepa z vdanostjo in ljubeznijo. Ne pije, ne kadi, svoj delež vina in tobaka deli Bosnjakom. Kmalu sem ga povzdignil na razvodnika, ob prvi priliki na korporala in podnarednika ter sem mu poveril razdeljevanje četnega sledovanja.

Uvajam ga v naloge, koje hočemo izvršiti, kažem mu načrt, akice in pismo za povelj-

stvo. Porenci! Republikanci! ne dajmo se prodajati, sami odločimo o svoji usodi! Dalje zahteva resolucija, naj se skliče porenška skupščina, ki naj zagotovi aprovizacijo mest, izda porenški denar in vzpostavi gospodarsko življenje pokrajine.

Dorten je bil pred kratkim v Parizu, kjer je s francosko vlado razpravljao o vprašanju porenške republike. V Berlinu gledajo s skrbjo separatistično gibanje, ki je začelo naraščati in narašča z vsakim dnem. Kako se more Nemčija ubraniti najhujšega?

Danes je jasno, da so bili Nemci popolnoma nepripravljeni za slučaj francoske zasedbe. Vse stranke dolže enoglasno Cunov kabinet, da ni ukrenil takšnih ukrepov, s katerimi bi se dalo pomagati prebivalstvu zasedenega ozemlja brez onih usodnih posledic na gospodarskem in finančnem polju. Miljarde, ki so romale v Porenje za vzdrževanje pasivnega odpora, so se izdale brez vsakega kritja, brez novih davkov. Sploh je izgledalo, kakor da Nemci namenoma uničujejo svojo valuto. Sedaj, ko se dobi za 1 ameriški dolar dva milijona mark, ko bo celo sovjetski rubelj v kratkem «edle Valuta» v primeri z nemško marko, sedaj je začela nemška vlada spoznavati svoje pogreške in svojo fatalno brezbriznost za valutne orgije v svoji državi.

Blazno padanje nemške valute povzroča skrajno neznoške gospodarske razmere širokih ljudskih množic, ki so se začele dvigati proti sistemu, ki grozi, da jih izstrada. Med tem, ko se na Nemškem podirajo gospodarski in finančni stebri države, ko grozi Nemčiji meščanska vojna, se angleški in francoski diplomatje učeno pomenkujejo, kako pomagati. Pri tem gre samo Angležem za resno pomoč Nemcem, Francozi pa zavlačujejo vsako odločitev, ker dela čas za nje, da boljše ne more. Gospodje diplomati drug drugega varajo. «Razprava» nosi naslov: «Odškodnine» v resnici pa bi se morala glisiti: «Trajno uničenje Nemčije».

Nikdar ni bila enotnost nemške države v takšni nevarnosti, kakor sedaj. Mogočni nemški imperij poka v svojih temeljih.

Decentralistična ustava imperija, ki je Bismarckovo delo, se je sijajno obnesla v dnevnih nemške sreče in nemškega bogastva. Sedaj, ko se država pogreza pod težo razmer, narašča centrifugalna sila posameznih delov in drobcev, ki streme za tem, da odfrčijo od celote in izginejo v kaos politične amoralne zapadnih evropskih držav. Kako se bo Nemčija rešila, če je to sploh še mogoče, iz teh nevarnosti, nas pouče bližnji tedni.

karle v merilu 1:75.000, rezervatne karle z natisneno italijansko linijo, carzanski osek v merilu 1:10.000, večje število risb poedinih odsekov Suganske doline v merilu od 1:500 do 1:2.000.

Italijanski generalni štab naj nam takoj potrdi, da je prejel v redu zapečaten zavoj z vso vsebino, ki je razvidna iz priloženega inventarnega seznama. Potrdilo nam bodita 2 težki (15 cm) granati točno opoldne na carzanski most.

Moje poslanca naj pošlje generalni štab po isti poti nazaj v Carzano, ker nam bo še nujno potreben in ker nečemo imeti nepotrebnih sitnosti zaradi «dezercije», in slednjič, da mi prinese odgovor.

Poslanca naj izroči list, kje in kdaj naj pride komandant carzanskih zarotnikov v italijansko linijo na dogovor, kar je možno med 22. in 24. uro vsake noči.

Pecatim, naznačujem pošiljatelja «Mittente tenente Pavlin. Riservatissimo. Allo Stato Maggiore I. Armata.

Pravega imena nočem podpisati — iz previdnosti. Avstrijske špijonaže je po Italiji toliko, da moramo računati tudi s tem, da zve morebiti kaj o našem podjetju. Podnaredniku pripravim razen zavoja še posebno pismo za poveljstvo italijanskega odseka v Strignu, v kojem opozarjam, da ima parlamentarec-podoficir izredno važne dokumente v paketu, koje je treba nemudoma poslati komandi armade in vrhovni komandi, moj poslanec se pa mora vrniti takoj ali vsaj naslednjega dne.

Moj podnarednik se težko uči italijanski. Po parku barona Ruffe v Carzanu hodi od kostanja do kostanja in se uči. Pogostoma gleda v listič, na kojem ima tri besede: «Io sono parlamentario».

«Toliko moraš znati, če hočeš iti v Italijo.»

Resolucije učiteljskega kongresa v Ljubljani

Pred zaključkom kongresa so bile soglasno in ob velikem odobravanju sprejete načelne resolucije, ki polagajo načelne smernice za nadaljnje delovanje UJU. Pri našo glavne točke resolucij, katere so splošnega pomena in bodo zanimale tudi naše strokovnjake, pred vsem učitelje, v Julijski Krajini. Resolucije prinašamo v hrvaško-srbskem originalu, kakor so bile sprejete in objavljene tudi od slovenskih listov.

I.

NACELA VZGOJE MLADINE.

Učiteljstvo sabrano na drugom kongresu UJU 7. avgusta 1923. v Ljubljani izjavljuje:

Nastava i vaspitanje narodne omladine u osnovnim školama treba, da se izvodi po jednom opštem nastavnom planu i programu, koji bi vrijedio za cijelu državu i služio opštim interesima države i naroda vodeći prirodno i iz pedagoških razloga o specialnim potrebama i osobinama kako pojedinih krajeva tako i pojedinih dijelova našega naroda. Nastava iz nacionalne grupe nastavnih predmeta naročito iz materinskog jezika, narodne historije i geografije treba, da pomaže upoznavanje svijuzi zavičaja prijeti na upoznavanje šire otačbine, prirodnih ljepota svih naših krajeva i najznačajnijih momenata narodne prošlosti kao i upoznavanje produkata naše nacionalne kulture, koji će buditi nacionalna osjećanja, svijest po jedinstvu i solidarnosti svijuzi dijelova našega naroda.

II.

TEMELJI NARODNE KULTURE.

Razvoj školstva.

Naši nacionalni i državni interesi zahtjevaju izgradnju naše narodne kulture, koja može, da se izgradi samo onda, ako nam omladina bude vaspitana prema savremenim tekovinama pedagoške znanosti.

Takav vaspitni i obrazovni rad, mogu da sprovede oni narodni učitelji, koji imaju za to potpunu strukovnu spremu. Zbog toga drugi učiteljski kongres UJU zborujući dne 7. avgusta 1923. u Ljubljani iznosi pred merodavne faktore zahtjev na minimum učiteljskog obrazovanja. Svaki oni, koji hoće da bude narodnim učiteljem, treba da ima ovu spremu:

Nižu srednju ili potpunu građansku školu. Učiteljsku školu pa tri ili četiri godine visoke pedagoške škole ili učiteljske akademije.

Visoka pedagoška škola ili učiteljska akademija je u rangu fakulteta. Konačna diploma ove škole usposobljava kandidata za učitelja osnovnih, građanskih, učiteljskih škola, višijih pedagoških škola i školskih inspektora. Napredovanje u službi vrši se na osnovi lične sposobnosti, časovnosti i marljivosti. Ustav učiteljske škole: Visoke pedagoške škole i učiteljske akademije uredit će g. Ministar Prosvete u dogovoru sa stručnjacima koje će odrediti UJU.

Viša pedagoška škola u Zagrebu neka se odmah preuredi u smislu ove resolucije, a neka se odmah uredi takove škole i u Beogradu i Ljubljani, a dalje po potrebi i u ostalim većima centrima naše države.

III.

GMOTNE I MORALNE ZAHTJEVE UČITELJSTVA.

1.) Pravni i materijalni položaj učiteljstva zakonom o činovnicima građanskog reda nije regulisan onako kako zahtjevaju opšti državni interesi i ideja kojoj su učitelji stavljali i kojoj će stavljati na raspoloženje sve svoje umne i fizičke sile. S obzirom na to zahtjevamo:

- a) da se nov zakon u narodnim školama za celo kraljevstvo što pre donese;
- b) da se tim zakonom regulišu pravni i materijalni položaj učitelja u odnosu prema ostalom činovništvu te da se učitelji po svojoj izredno teškoj službi i svojim kvalifikacijama uvrste u sve kategorije druge grupe;
- c) da se učitelji na početku svoga službovanja postavljaju ukazom;
- d) da se učiteljima preda u ruke staranje i odgovornost za školu u tom smislu i oslobode uticaja neodgovornih a često i nepismenih faktora;
- e) da se udaje učiteljice za učitelje i državne činovnike u svima svojim dohodcima izjednače sa učiteljima, jer je to zahtjev morala i socialne pravde;
- f) protivni smo stvaranju mogućnosti, da se u učiteljske redove uvrste ljudi, koji nemaju potrebnu stručnu spremu;
- g) da se školski nadzornici postavljaju samo na predlog glavnog prosvetnog saveta a ne po želji pojedinih političkih ličnosti kako bi se taj položaj održao na potrebnoj visini;
- h) da se učiteljima, koji su u penziji ili će biti penzionisani pre stupanja na snagu čestovitičkog zakona, kad već podpadaju pod

